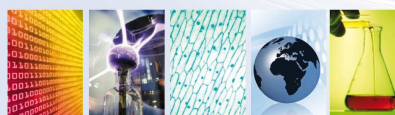

Vědeckovýzkumná kariéra v přírodních vědách: porovnání šancí mužů a žen

Sborník abstraktů

Irena Smolová ed.

Konference je součástí výstupů projektu *Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu jako faktor posílení znalostní společnosti a rovných příležitostí a zvýšení konkurenceschopnosti v podmínkách rozvoje přírodovědných oborů*.
(Výzkumný projekt pro MŠMT ČR č. 2E8018)

Olomouc 2009

Obsah:

Úvod:

Rychnovská, M.: Diskusní příspěvek prof. Mileny Rychnovské ke konferenci: Vědeckovýzkumná kariéra v přírodních vědách: porovnání šancí mužů a žen.....	3
Bartková, L.: Popularizace vědy, aneb jak napsat tiskovou zprávu, aby nám ji otiskli?.....	5
Červinková, A.: „Postdokovat po světě“: akademické dráhy, mobilita a gender.....	6
Fellnerová, I., Sovová, E.: Největší hodina biologie - inovativní medializace přírodních věd.....	8
Galvas, M.: Právní pozice mladých vědeckovýzkumných pracovníků na PŘF UP.....	11
Chabičovská, K., Galvasová, I., Legátová, J.: Vztah mladé generace k přírodovědným oborům a související vědeckovýzkumné činnosti.....	12
Kiczková, Z.: Postupy při prekonávání rodových nerovností: hlasy z akademického prostředí.....	14
Luhová, L.: Zapojení žen do řešení projektů podporujících vzdělání.....	15
Luhová, L., Sedlářová, M., Petřivalský, M.: Pozice žen na vysokých školách: Španělsko versus Česká republika....	19
Příbylíková, A., Galvasová, I., Legátová, J.: Srovnání zastoupení mužů a žen na přírodovědeckých fakultách a výzkumných ústavech v ČR.....	21
Smolová, I.: Ženy na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.....	23
Smolová, I., Galvasová, I.: Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu – představení projektu.....	25
Szapová, M.: Akademická kariéra žen a mužův: pohledy na/cez skleněný strop.....	28
Valdrová, J.: Neviditelné vědkyně: Jak jazykový úzus (ne)drží krok se společenskými změnami.....	30

Sborník abstraktů z mezinárodní konference Vědeckovýzkumná kariéra v přírodních vědách: porovnání šancí mužů a žen

vydání

Editor: © Irena Smolová

Univerzita Palackého v Olomouci

Olomouc 2009

Úvod

Diskusní příspěvek Mileny Rychnovské ke konferenci: Vědeckovýzkumná kariéra v přírodních vědách: porovnání šancí mužů a žen.

Vážené kolegyně, vážení hosté! Když jsem letos v červnu přebírala Cenu Milady Paulové za ekologii, sesypala se na mne celá smečka reportérů a fotografů, kteří se domáhali především odpovědi na otázku, kdy a jak jsem ve své profesi pocítila diskriminaci jako žena. K jejich nelibosti jsem odpovídala: **nikdy! Když o něco šlo, tak kdo uměl, ten uspěl, a kdo neuměl, šel z kola ven. Ať to byl kluk nebo holka.** Za tímto prohlášením stojím, ale přiznávám, že se to týkalo biologie, botaniky, ekologie. Možná, že v jiných oborech je tomu jinak.

Další nesnáž mne postihla před mnoha mikrofony na tiskové konferenci, kde mezinárodní auditorium chtělo slyšet „něco moudrého“ z mé životní cesty. Nečekaně a anglicky. Rozděli se s nimi o své celoživotní poznání, o tom, jak prožít naplno svůj profesní život, aniž je ochuzena přirozená lidská úloha ženy – matky. Křivka vědecké aktivity ženy badatelky je v takovém případě dvouvrcholová. První vrchol, když absolvuje školu, je plný nápadů, odhodlání, je dobou, kdy si formuje energicky svůj program a profesní profil.

Pokud však v dalším životě objeví svou biologickou podstatu a založí rodinu, profesionální úsilí poklesne, protože si uvědomí své nepřenosné povinnosti jako matka: prioritou se jí musí stát výchova dětí, kterou nelze odsunout, nahradit,

zastoupit. Její vrcholnou úlohou je kultivovat duši svého dítěte, předat mu základy mravnosti, podnítit jeho mysl k ohmatání všech směrů kultury, zakořenit je pevně citově. Nahradit lze do jisté míry jen fyzické povinnosti při provozu domácnosti (zaplatit pánbůh za moudré babičky), ale time-table a preference jejích dětí musí být stále obsaženy v matčině myslí. Útlum vědecké aktivity však u aktivní ženy neznamena její resignaci. Čte, sleduje vývoj, při vycházkách s dítětem ji napadají nové vědecké myšlenky, v duchu si formuluje nové výzkumné programy, zkrátka neodloží svou profesi, ale pěstuje ji v omezené míře dále a zůstává stále na úrovni jejího pokroku.

Po uspokojivém období útlumu, dlouhém snad 10, snad 12 let, s velikou zásobou nahromaděných myšlenek, elánu a promyšlených záměrů se vrací do tvůrčí vědy. Její křivka výkonnosti prudce stoupá, intelektuálně dozrála, naučila se rozlišovat možné od nemožného. Vědou se může zabývat naplno ve 40, 50, 60, 70 i v dalších letech, pokud jí trénovaná mysl, bohatě podložená zkušeností, bude sloužit. Takto jsem prožila svůj život a znám důvěrně i jiné špičkové badatelky (např. i dlouholetou předsedkyni AV ČR), které úspěšně propluly mezi Scyllou a Charybdou profese a rodiny, své děti postavily úspěšně do života a nevidím důvodu pro militantní obhajování práva žen na výsluní vědeckého Olympu. Možná záleží i na vědeckém oboru, pro biologii jsem však limity uplatnění žen nepozorovala.

Milena Rychnovská,
Univerzita Palackého v Olomouci

3

4

Popularizace vědy, aneb jak napsat tiskovou zprávu, aby nám ji otiskli?

Lenka Bartková

Fakulta Tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Kontaktní adresa: Katedra rekreologie FTK UP v Olomouci,
tř. Míru 115, 779 00 Olomouc

Email: bartkova.lenka@seznam.cz; lenka.bartkova@upol.cz

Klíčová slova: Public Relations, Media Relations, komunikace, novinář, tisková zpráva, věda, vědec

Abstrakt:

Příspěvek je zaměřen na popularizaci vědy prostřednictvím jednotlivých nástrojů Public Relations. Hlavní část příspěvku je orientována na tiskovou zprávu a způsob jak shrnout složitý vědecký problém do několika vět a zároveň zaujmout novináře do té míry, aby nám ji ve svém médiu vydali. Další část příspěvku je zaměřena na nové trendy v komunikaci s médiem a možnosti prezentace vědeckých výzkumů prostřednictvím těchto nástrojů. Závěr je věnován komunikaci směrem k potenciálním mladým vědcům a jejich motivaci.

„Postdokovat po světě“: akademické dráhy, mobilita a gender

Alice Červinková

Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Kontaktní adresa: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Jilská 1, 110 00 Praha 1
Email: alice.cervinkova@soc.cas.cz

Klíčová slova: Akademická dráha, gender, mobilita

Abstrakt:

V akademickém prostředí dochází ke standardizaci profesních drah a získání trvalé pozice se odsouvá do středního věku vědců a vědkyň. Akademické dráhy jsou ve zvyšující se míře utvářeny podél následujícího vzorce: doktorand/ka – postdoktorand/ka – vedoucí laboratoře. Po ukončení doktorského studia absolvují začínající vědci a vědkyně v přírodních vědách tzv. postdoktorátské stáže, které trvají od jednoho do tří let a doktoři a doktorky jich absolvují několik ze sebou - často v zahraničí - než dosáhnou na trvalou pozici. Postdoktorátská stáž často představuje vzhledem k budování akademické dráhy nutné místo průchodu [Callon 1986], jinými slovy, její absolvování je nezbytné pro rozjezd a ustavení akademické dráhy, stává se biografickým imperativem, cestou k získání trvalé pozice.

Vědci a vědkyně žijí často v dvoukariérových partnerstvích, z toho ženy častěji než muži. [Sonnert, Holton 1996, Yu Xie, Schaman 2003] a do vyjednávání o dlouhodobé mobilitě tak často vstupují profesní dráhy obou partnerů. Z výzkumu Philippa

5

6

Moguérou [2004], který se zaměřil na mobilitu postdoktorů ve Francii, vyplývá, že zatímco u svobodných a bezdětných nehraje pohlaví roli při rozhodování o zahraniční stáži, v případě vědců a vědkyň, kteří rodinu mají, se snižuje počet žen, které odcházejí na postgraduální stáže do zahraničí (a absolvují je ve Francii), u vědců se vliv rodiny na zahraniční mobilitu neprojevil. Podle Helen Stalford [2005] představuje pro vědkyně (na rozdíl od vědců) mobilita a rodičovství vzájemně se vylučující biografické projekty. Vědkyně při hledání cesty z tohoto dilematu zvažovaly buď odsunutí rodičovství na pozdější dobu nebo usazení se na jednom místě, které ovšem může znamenat vzdání se akademické dráhy, nebo minimálně kariérního postupu.

Ve svém příspěvku se zaměřím na to, jakým způsobem je akademická mobilita genderovaná, tedy na to, jak se gender promítá do různých rovin akademické mobility: mobility jako představy o působení v zahraničí a posunu na akademické dráze, do materiálních podmínek důležitých pro uskutečnění akademické mobility a do praktik, které ustavují akademickou mobilitu na každodenní i dlouhodobější bázi. Budou mě zajímat především dynamiky v partnerských vyjednáváních o působení v zahraničních institucích a návratu do českého akademického prostředí. Budu vycházet z kvalitativního sociologického výzkumu, který se formou výzkumných rozhovorů zaměřoval na zkušenosti vědců a vědkyň ze zahraničních pobytů.

Callon, Michel. 1986. „Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay.“ Pp.196-223 in John Law *Power, action and belief: a new sociology of knowledge?* London: Routledge

7

Moguérou, Philipp. 2004. „A double gender-family inequality phenomenon in the international mobility of young researchers“. [online]. [cit. 12.7. 2007]. Dostupné z: <<http://129.3.20.41/eps/it/papers/0403/0403003.pdf>>

Sonnert, Gerhard, Gerald Holton. 1996. „Career patterns of women and men in the sciences.“ *American Scientist*.84, (1):63-71.

Stalford, Helen. 2005. „Parenting, Care and Mobility in the EU. Issues facing migrant scientists.“ *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 18(3): 361-368.

Xie, You, Kimberlee A. Schauman. 2003. *Women in science. Career Processes and Outcomes*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: Harvard University Press.

Největší hodina biologie - inovativní medializace přírodních věd

Ivana Fellnerová*, Eliška Sovová**

*Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci,

**Lékařská fakulta UP v Olomouci

Kontaktní adresa: *Katedra zoologie PřF UP v Olomouci, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc

**1. interní klinika FN Olomouc, I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc

E-mail: *fellneri@hotmail.com, alternativní ivana.fellnerova@upol.cz,

** eliska.sovova@upol.cz

Klíčová slova: srdce, krevní oběh, kardiovaskulární choroby, atraktivní biologie

8

Abstrakt:

Vhodné způsoby medializace přírodních věd mají bezpochyby zásadní vliv na postoje široké veřejnosti ke globálním problémům lidstva. Popularizace biologicko-lékařských oborů má např. velký význam pro rozvoj osobní zodpovědnosti každého z nás v otázkách péče o vlastní zdraví (prevence, zdravý životní styl).

Srdce srdcí (www.srdcesrdci.upol.cz) je unikátní populárně vzdělávací projekt, pořádaný Univerzitou Palackého v Olomouci ve spolupráci se společností sanofi-aventis, Nadací Pro srdce Hané, Olomouckým krajem a Statutárním městem Olomouc. Jedinečnost projektu spočívá v originálním a vysoce atraktivním způsobu, jakým jsou znalosti z oblasti kardiofyziologie předávány široké veřejnosti. Promyšlená koncepce – spojení prvku vzdělávání, soutěživosti, týmové spolupráce, medializace a zábavy – přitahuje zájem všech věkových kategorií.

Cílem organizátorů projektu bylo prezentovat široké veřejnosti základní mechanismy srdeční kontrakce ve zdraví i nemoci a poukázat tak na problematiku kardiovaskulárních chorob, jež jsou jednou z hlavních příčin úmrtí. Klíčovou událostí celého projektu bylo sestavení dynamického modelu lidského srdce ze stovek žáků a studentů olomouckých základních a středních škol a Univerzity Palackého. Formou multimediální počítačové prezentace byly studentům a dalším posluchačům vysvětleny teoretické principy srdeční kontrakce, které si pak účastníci v modelu předvedli prakticky.

Důmyslnou choreografií, barevnými kostýmy a pomůckami byl, při zachování základních anatomických struktur, simulován srdeční cyklus, ale také fibrilace síní, komor a následná defibrilace. Akce, která proběhla 25. 6. 2009 na historickém Horním náměstí

9

v Olomouci, byla oficiálně zapsána jako ustavující Český rekord v kategorii Největší hodina biologie. Současně je registrována u Guinness World Record jako pokus o ustavující světový rekord ve stejné kategorii.

Realizaci modelu lidského srdce předcházela přibližně roční příprava, která zahrnovala, kromě jednání se sponzory, nábor účastníků, návrhy a výrobu kostýmů, pomůcek a doprovodné hudby. Následovala řada nácviků, které probíhaly nejprve po menších skupinkách ve zúčastněných školách a později centrálně na Sportovní hale UP.

Vlastní akcí však projekt nekončí – aktivní účastníci, ale i široká veřejnost se může zúčastnit několika soutěží tematicky zaměřených na srdce. Projektový tým připravuje DVD s bohatou projektovou foto- i videodokumentací a pracuje podklady pro publikaci Abeceda srdce. Desítky hodin profesionálního filmového záznamu (vč. záběrů z 34 metrů vysoké plošiny) bude podkladem pro oficiální stříhový dokument mapující historii projektu od počátku jeho příprav až po představení 25. 6. 2009 na Horním náměstí.

Vzhledem k příznivým ohlasům plánují organizátoři v započaté tradici pokračovat. V rámci projektu Kreativní biologie chtějí v budoucnu představit řadu dalších biologicko-lékařských procesů, jejichž pochopení zvýší všeobecnou informovanost a může tak u široké veřejnosti zlepšit postoje a osobní zodpovědnost k vlastnímu zdraví.

10

Právní pozice mladých vědeckovýzkumných pracovníků na PřF UP

Milan Galvas
GaREP, spol. s r. o.

Kontaktní adresa: GaREP, spol. s r. o., Náměstí 28. října 3, 602 00 Brno
Email: garep@garep.cz

Klíčová slova: doktorandky, právní postavení, vědecká pracovníce, právní vědomí, legislativní kontext, sociální zabezpečení, sociální dávky

Abstrakt:

Výzkum se mimo jiné zabýval i právním postavením studentek a vědeckých pracovníků, právy a povinnostmi, které vyplývají z jejich právního statusu a některými otázkami sociálního postavení (stipendia, sociální dávky). Jako problém se ukázalo nedostatečné právní vědomí, tj. jejich představy o právech a právních povinnostech.

Neexistuje zvláštní ochrana žen – obecně, pro řešení konkrétních situací se používá Antidiskriminační zákon, který však řeší mnohem širší otázky.

Specifická právní úprava postavení vědeckých pracovníků rovněž neexistuje. Vědecké pracovníce vykonávají svou činnost v několika právních formách - v některém pracovněprávním vztahu, ve vztahu studujících DSP či v kombinaci obou.

Srovnání právního postavení studenta interního a kombinovaného studia rovněž nacházíme rozdíly a to jak při

11

zkoumání obecné úpravy i v podmínkách UP. Participace na výuce probíhá v několika podobách.

Jako problém se ukazuje i sociální zabezpečení (doktorandů studentů i zaměstnanců – žen). Systém je totiž zaměřen především na zaměstnance velkých podniků a nezaměstnané s nízkou kvalifikací.

Pozornost bude věnována rovněž nástupu návrhu potřebných úprav systému postavení vědeckých pracovníků ve specifických podmínkách UP (dosáhnout společného vědomí o problematice, vyjádřit specifika, rozvinout potřebnou osvětu, pracovat koncepčně s dotčenými osobami v personální práci, aj.).

Vztah mladé generace k přírodovědným oborům a související vědeckovýzkumné činnosti

Kateřina Chabičovská, Iva Galvasová, Jana Legátová
GaREP, spol. s r. o.

Kontaktní adresa: GaREP, spol. s r. o., Náměstí 28. října 3, 602 00 Brno
Email: garep@garep.cz

Klíčová slova: Sociologické šetření, věda a výzkum, motivace, studenti středních škol, studenti vysokých škol, doktorandi

Abstrakt:

Má-li se věda (v jakémkoliv oboru) úspěšně rozvíjet, je nutné pro tuto práci zajistit potřebné a dostatečně kvalitní lidské zdroje.

12

Potenciální zájemce o vědeckou práci je třeba motivovat, a to již od počátku jejich seznamování se s daným oborem během školní docházky.

Věda a výzkum je totiž oblast, která klade na pracovníky značné nároky – na jejich odbornost, schopnosti i čas, který této činnosti věnují. Navíc v našich podmínkách obvykle nebývá tak dobře finančně ohodnocena jako práce v soukromém sektoru. Naproti tomu může vědecká činnost pracovníkům přinášet mj. uspokojení z nacházení nových poznatků, z různorodé a samostatné činnosti atd.

Pro nalezení odpovědí na otázky související se zájmem mladých lidí o studium přírodovědných oborů a uplatnění ve vědě bylo v letech 2008 a 2009 realizováno sociologické šetření mezi studenty a doktorandy Přírodovědecké fakulty UP a studenty gymnázií v okrese Olomouc. V tomto článku bude věnována pozornost vybraným tématům:

- budoucí profesní orientaci respondentů (gymnaziálních studentů),
- motivaci studovat daný obor na vysoké škole (u studentů VŠ a doktorandů),
- zájmu respondentů (všech skupin) o vědeckovýzkumnou činnost.

Šetření proběhlo v rámci řešení výzkumného projektu „Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu jako faktor posílení znalostní společnosti a rovných příležitostí, a zvýšení konkurenceschopnosti v podmínkách rozvoje přírodovědných oborů“ (č. 2E08018), zpracovávaného pro MŠMT ČR Univerzitou Palackého v Olomouci a společností GaREP, spol. s r. o.

13

Postupy při prekonávání rodových nerovností: hlasy z akademického prostředí

Zuzana Kiczková

Centrum rodových štúdií, Filozofická fakulta UK v Bratislave

Kontaktní adresa: Centrum rodových štúdií, FF UK v Bratislave, Gondova 2, 818 01 Bratislava
Email: kiczkova@fphil.uniba.sk

Klíčová slova: rodové nerovnosti, problémy zosúladovania, feminizácia odvetvia

Abstrakt:

Cieľom príspevku je rekonštruovať a interpretovať tie argumenty, ktoré sa objavili vo vyjadreniach interviewovaných vysokoškolských pedagogičiek a pedagógov na jednej technickej univerzite. Navrhované riešenia rodových nerovností nasledovali po artikulovanej rodovej senzitivite a na základe pomenovania rôznych dôvodov rodovej nerovnosti. Zaujímavým je aj sledovať, v akých významoch sa respondentky a respondenti vyjadrovali o feminizácii odboru.

14

Zapojení žen do řešení projektů podporujících vzdělání

Lenka Luhová

Katedra biochemie, Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci

Kontaktní adresa: Katedra biochemie, PŘF UP v Olomouci, Šlechtitelů 11, 783 71 Olomouc-Holice
Email: lenka.luhova@upol.cz

Klíčová slova: experimentální moduly, OPVK projekty, vzdělání, workshopy

Abstrakt:

Genderová problematika zaměřená na postavení žen ve vědě a výzkumu je zajímavá rovněž z pozice zapojení žen do řešení případně vedení odborných projektů a projektů zaměřených na podporu vzdělání. V současné době jsou na vysokých školách v České republice velmi intenzivně řešeny „Operační projekty vzdělání pro konkurenceschopnost“. Jedním ze zajímavých a vysoce užitečných projektů, který je řešen na Přírodovědecké fakultě UP, je projekt AescuLab (registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.3.00/09.0018, název projektu: AescuLab - systematické laboratorní vzdělávání studentů a pracovníků VaV v oblasti Life Sciences s podporou e-learningu) jehož hlavní řešitelkou je žena.

Cílem projektu AescuLab je zkvalitnění personálního zabezpečení vědy a výzkumu, a to zlepšením odborné přípravy cílových skupin (studentů postgraduálního a magisterského studia přírodovědných oborů na vysokých školách) v laboratorních postupech v oblasti molekulární a buněčné

biologie, biochemie a imunologie. Projekt je realizován ve spolupráci tří pracovišť Přírodovědecké a Lékařské fakulty UP, které se zabývají výzkumem a vývojem v oblasti Life Sciences: Katedry biochemie PŘF UP, Laboratoře růstových regulátorů PŘF UP a AV ČR a Ústavem imunologie LF UP.

V rámci řešení projektu budou popsány a zdokumentovány nejdůležitější experimenty a pokročilé laboratorní techniky v oborech molekulární a buněčné biologie, biochemie a imunologie. Každý experimentální modul bude obsahovat teoretický úvod, popis materiálů, přístrojů, chemikálií včetně fotodokumentace, podrobný textový popis pracovního postupu a metodiku vyhodnocení výsledků.

Celkem bude zdokumentováno alespoň 100 experimentálních modulů a laboratorních postupů. V rámci projektu budou po dobu 3 semestrů pořádány laboratorní workshopy, na kterých se studenti případně pracovníci za pomoci portálu seznámí s experimenty, které jsou relevantní jejich výzkumu a tématům disertačních a diplomových prací. Osvojené postupy si prakticky vyzkouší v laboratoři za pomoci laborantů a odborných řešitelů projektu. Předpokládá se proškolení asi 300 studentů a pracovníků PŘF a LF UP.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AescuLab – systematické laboratorní vzdělávání studentů a pracovníků VaV

v oblasti Life Sciences s podporou e-learningu

reg.č. CZ.1.07/2.3.00/09.0018

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.3.00/09.0018

Příjemce: Univerzita Palackého v Olomouci

Anotace

Cílem projektu AescuLab je zkvalitnění personálního zabezpečení vědy a výzkumu, a to zlepšením odborné přípravy cílových skupin (studentů postgraduálního a magisterského studia přírodovědných oborů na vysokých školách) v laboratorních postupech v oblasti molekulární a buněčné biologie, biochemie a imunologie. Projekt je realizován ve spolupráci tří pracovišť Přírodovědecké a Lékařské fakulty UP, které se zabývají výzkumem a vývojem v oblasti Life Sciences: Katedry biochemie PŘF UP, Laboratoře růstových regulátorů PŘF UP a AV ČR a Ústavem imunologie LF UP. V rámci řešení projektu budou popsány a zdokumentovány nejdůležitější experimenty a pokročilé laboratorní techniky v oborech molekulární a buněčné biologie, biochemie a imunologie. Každý experimentální modul bude obsahovat teoretický úvod, popis materiálů, přístrojů, chemikálií včetně fotodokumentace, podrobný textový popis pracovního postupu a metodiku vyhodnocení výsledků. Celkem bude zdokumentováno alespoň 100 experimentálních modulů a laboratorních postupů. V rámci projektu budou po dobu 3 semestrů pořádány laboratorní workshopy, na kterých se studenti případně pracovníci za pomoci portálu seznámí s experimenty, které jsou

relevantní jejich výzkumu a tématům disertačních a diplomových prací. Osvojené postupy si prakticky vyzkouší v laboratoři za pomoci laborantů a odborných řešitelů projektu. Předpokládá se proškolení asi 300 studentů a pracovníků PŘF a LF UP.

Annotation

The goal of the AescuLab project is to increase the level of personal qualification in research and science, by improving the preparation and expertise of target groups (students of doctorate and graduate studies of Science programs on universities) in laboratory methodologies within the area of molecular and cell biology, biochemistry and immunology. The project is realised through a collaboration of three departments of Faculty of Science and Faculty of Medicine of Palacký University, which are involved in the research and development in Life Sciences: Department of Biochemistry and Laboratory of Growth Regulators of Faculty of Science, and the Institute of Immunology of Faculty of Medicine. In the frame of the project, most important experimental methods and laboratory techniques from molecular and cell biology, biochemistry and immunology areas will be described and documented. Each experimental module will contain the description of background, summary of required material and instrumentation including photo documentation, detailed description of the methodology and result analysis. In total 100 experimental modules and laboratory techniques will be elaborated and documented. Within the frame of the project, there will be organised workshops during 3 trimesters where students and research scientist will have possibility to become acknowledged with experiments relevant to their research area and themes of their diploma and PhD thesis. The acquired methods will be trained and practised in the laboratory under the supervision of skilled laboratory personnel and expert managers of the projects. We expect to train some 300 students and researchers from Faculties of Science and Medicine of Palacký University in Olomouc.

Pozice žen na vysokých školách: Španělsko versus Česká republika

Lenka Luhová*, Michaela Sedlářová**, Marek Petřivalský*
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Kontaktní adresa: *Katedra biochemie PřF UP v Olomouci,
Šlechtitelů 11, 783 71 Olomouc-Holice
** Katedra botaniky PřF UP v Olomouci, Šlechtitelů 11,
783 71 Olomouc-Holice
Email: lenka.luhova@upol.cz

Klíčová slova: Česká republika, pozice žen, Španělsko, univerzita, Zákon o rovnosti

Abstrakt:

Vysokoškolské studium ve Španělsku je téměř výhradně univerzitního charakteru. V dnešní době najdeme ve Španělsku 50 státních univerzit, 16 soukromých univerzit a 4 univerzity založené katolickou církví. Postavení žen na univerzitách lze charakterizovat na základě statistického hodnocení dat uvedených na webových stránkách jednotlivých univerzit. Bylo hodnoceno 52 španělských a 25 českých vysokých škol, u kterých byly informace plně dostupné. Ze studie je zřejmé, že zastoupení žen ve vrcholné funkci na univerzitách, tj. v pozici rektora, je minimální jak ve Španělsku, tak v České republice. Naopak ve funkci prorektora, a zejména tajemníka je uplatnění žen vyšší. Nejvyšší zastoupení žen je v pozici tajemníka, který vykonává ekonomickou a úřednickou činnost nutnou pro chod univerzity. Celkově je zastoupení žen

19

v řídicích pozicích ve Španělsku vyšší o 15-20% než v České republice.

Z podrobného srovnání zastoupení žen ve vedoucích pozicích na dvou univerzitách ve Španělsku: Univerzita v Jaénu (Universidad de Jaén) a Univerzita v Granadě (Universidad de Granada) s Univerzitou Palackého v Olomouci v České republice vyplývá, že počet žen na pozici děkana je výrazně vyšší v porovnání s postem rektora. Dále bylo detailně vyhodnoceno zastoupení žen na pozicích vedoucích kateder na fakultách s přírodovědným zaměřením, které dosahuje přibližně 20-35%. Obecně lze říci, že počet žen ve funkci vedoucího katedry a profesora je velmi nízký a je srovnatelný se zastoupením žen na pozici rektora. Výrazně vyšší počet žen ve vedoucích funkcích a ve vyšších odborných pozicích byl zaznamenán u nejmladší univerzity v Jaen.

Zapojení žen do managementu univerzity v Jaen koreluje se snahou vedení univerzity zavést do praxe zákon o rovnosti „Zákon 3/2007, ze dne 23.3.2007, pro účinnou rovnost žen a mužů“ - „LEY ORGÁNICA 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres“ BOE 71/2007 12611-12641 vydaný ve Španělsku. Hlavním cílem tohoto zákona je prevence diskriminace žen a aktivní politika účinného prosazení principu rovnosti žen a mužů. Zákon postihuje sféru veřejnou (státní, autonomní a místní samospráva) i soukromou. Zákon je zaměřen i na podporu rovného postavení žen a mužů v osobních vztazích. Dále zákon rovněž definuje celou řadu nástrojů a aktivit pro dosažení rovného postavení žen a mužů ve vzdělání, kultuře, sportu, zdravotnictví, informační společnosti, bydlení, rozvoji venkova, bezpečnostních složkách a armádě. Vysokým školám tento zákon ukládá povinnost systematicky pracovat na výzkumu v oblasti genderu a rovnosti

20

mužů a žen. Pedagogům a pedagožkám ukládá absolvovat povinnou výuku v tématice genderu, rovnosti mužů a žen, prevence a smírného řešení konfliktů a v problematice domácího násilí, a to jak před začátkem jejich profesního života, tak i jako součást jejich dalšího vzdělávání v průběhu profesní kariéry. Za fungování tohoto zákona v praxi zodpovídá Školská správa země a kontroluje ho Školská inspekce. Uplatnění zákona v praxi je silně ovlivněno přístupem vedení jednotlivých univerzit. V současné době je pomalá aplikace zákona často zdůvodňována jako následek ekonomické krize.

Tato studie vznikla díky podpoře projektu MŠMT ČR NPV II 2E08018

Srovnání zastoupení mužů a žen na přírodovědeckých fakultách a výzkumných ústavech v ČR

Alena Příbylíková, Iva Galvasová, Jana Legátová
GaREP, spol. s r.o.

Kontaktní adresa: GaREP, spol. s r. o., Náměstí 28. října 3, 602 00 Brno
Email: garep@garep.cz

Klíčová slova: absolventi vysokých škol, přírodovědné obory, věda a výzkum, mzdové podmínky ve vědě a výzkumu

21

Abstrakt:

Absolventi přírodovědeckých fakult představují největší potenciální zdroj budoucích vědeckovýzkumných pracovníků na přírodovědeckých fakultách a výzkumných ústavech přírodovědného zaměření. V zájmu společnosti je, aby ve sféře vědy a výzkumu pracovalo co nejvíce kvalifikovaných pracovníků bez ohledu na to, zda jsou to ženy nebo muži. Obecně panuje představa, že ke studiu přírodovědných oborů inklinují spíše muži než ženy, a také, že muži dominují ve vědeckovýzkumných institucích. Pro ověření pravdivosti těchto tvrzení byla na základě dat z Ústavu pro informace ve vzdělávání a Českého statistického úřadu provedena analýza zastoupení mužů a žen přírodovědeckých fakult a výzkumných ústavů v ČR.

V tomto příspěvku budou představeny a komentovány poznatky ke zkoumaným otázkám, a to strukturovaně dle následujících témat:

- zastoupení absolventů přírodovědeckých fakult ČR dle pohlaví,
- zastoupení absolventů - doktorandů přírodovědeckých fakult ČR dle pohlaví,
- zastoupení absolventů v jednotlivých oborech vysokoškolského studia dle pohlaví,
- struktura výzkumných pracovníků v oblasti přírodních věd dle pohlaví,
- mzdové podmínky ve vědě a výzkumu dle pohlaví.

Výsledky zde presentované analýzy byly získány jako součást zpracování dílčích výstupů řešení výzkumného projektu „Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu jako faktor posílení znalostní společnosti a rovných příležitostí, a zvýšení konkurenceschopnosti v podmínkách rozvoje přírodovědných oborů“ (č. 2E08018), zpracovávaného pro MŠMT ČR Univerzitou Palackého a společností GaREP, spol. s r.o.

22

Ženy na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci

Irena Smolová

Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci

Kontaktní adresa: Katedra geografie PřF UP v Olomouci, tř. 17. listopadu 12,
779 00 Olomouc

Email: irena.smolova@upol.cz

Klíčová slova: gender, přírodní vědy, pozice žen

Abstrakt:

Přírodovědecká fakulta je jednou z osmi fakult Univerzity Palackého v Olomouci, nejstarší vysoké školy na Moravě a druhé nejstarší v ČR. Základní organizační strukturu Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci tvoří 18 kateder a 3 smluvní pracoviště rozdělené mezi pět základních oborů, kterými jsou Matematika a informatika, Fyzika, Chemie, Biologie a ekologie a Vědy o Zemi. Příspěvek se zabývá hodnocením pozice žen na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci, a to jak v rovině srovnání s ostatními fakultami, tak v rovině dílčí organizační struktury fakulty. Samostatná pozornost je věnována studentům bakalářských, magisterských a doktorských studijních oborů.

Příspěvek vychází z představení fakulty jako jednoho z přírodovědných pracovišť v ČR, které ve shodě s obecnou situací v přírodovědných oborech, je pracovištěm s nízkým zastoupením žen mezi akademickými pracovníky a také relativně nízkým zastoupením žen v rozhodovacích a vedoucích pozicích. Zatímco

23

mezi studenty bakalářských, magisterských i doktorských studijních oborů mají ženy přibližně poloviční zastoupení, mezi akademickými pracovníky je jejich podíl pouze čtvrtinový (celkem 326 akademických pracovníků, z toho 79 žen, tj. 24,2 %, k 30. 10. 2009).

Přírodovědecká fakulta patří mezi relativně velmi mladé fakulty (hodnoceno průměrným věkem akademických pracovníků) – průměrný věk akademických pracovníků dosahuje necelých 42 let a je přibližně stejný u žen i mužů. Je logické, že nejvyšší průměrný věk je u profesorů (56,4 let) a nejnižší u asistentů (28,1 let). Zaznamenatelné rozdíly mezi muži a ženami jsou především u vyšších vědeckých hodností – ženy zde dosahují průměrně vyššího věku (patrně s ohledem na čas strávený na mateřské dovolené). Příspěvek hodnotí situaci strukturovaně podle základních oborů, v případě studentů je také zohledněn geografický (prostorový) aspekt. Jako ilustrační příklady jsou uvedena hodnocení pozice žen mezi řešiteli výzkumných úkolů a podíl žen oceňovaných v rámci každoročně udělovaných Cena děkana PřF UP v Olomouci.

Tato studie vznikla díky podpoře projektu MŠMT ČR NPV II 2E0818

24

Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu – představení projektu

Irena Smolová*, Iva Galvasová**

*Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci,

**GaREP, spol. s r.o.

Kontaktní adresa: * Katedra geografie PřF UP v Olomouci,
tř. 17. listopadu 12, 779 00 Olomouc,

** GaREP, spol. s r.o., Náměstí 28. října 3, 602 00 Brno

Email: *irena.smolova@upol.cz**garep@garep.cz

Klíčová slova: gender, věda a výzkum, přírodní vědy, medializace

Abstrakt:

Příspěvek představuje projekt NPV II MČMT ČR s názvem „Inovativní medializace zapojení žen do vědy a výzkumu jako faktor posílení znalostní společnosti a rovných příležitostí, a zvýšení konkurenceschopnosti v podmínkách rozvoje přírodovědných oborů“, jehož řešiteli jsou Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (koordinátor projektu) a společnost GaREP, spol. s r. o. z Brna.

Projekt se cíleně zaměřuje na ženy pracující ve výzkumu v přírodovědných oborech, kde je prozatím všeobecně podíl žen nízký. Pro řešení problematiky využívá zejména „domácího“ výzkumného prostředí Univerzity Palackého v Olomouci, čímž naplňuje více cílů – podpora důležitého společenského záměru v oblasti rozvoje lidských zdrojů, posílení významu vědy a výzkumu všeobecně i zvláště na konkrétní vědecko pedagogické

25

instituci, zvýšení motivace mladých lidí pro uplatnění se v prestižních profesích budoucnosti – a vše se zvláštním důrazem na postavení a možnosti žen v dané oblasti.

Řešitelské pracoviště GaREP, spol. s r.o. má dlouholeté zkušenosti z výzkumu sociálně ekonomické situace v regionech a dlouhodobě pracuje pro potřeby Školských úřadů a Úřadů práce v oblasti analýzy podmínek na trhu práce pro uplatnění absolventů škol v návaznosti na průzkumy kvalifikačních potřeb zaměstnavatelů daného regionu a průzkumů profesní orientace žáků. Na rozdíl od jiných řešených projektů zabývajících se rovností příležitostí, genderovou analýzou či gender mainstreamingem, které většinou řeší sociologická pracoviště, je originalita projektu právě v pohledu a hledání optimálního modelu přímo ve výzkumném prostředí za přímé mediální podpory.

Projekt napomáhá naplňování zásad, které Česká republika přijala v oblasti podpory rozvoje lidských zdrojů, zejména při vytváření podmínek pro jejich kvalifikované uplatňování na trhu práce. V souvislosti se zvyšujícími se nároky na nutnost rozvinout konkurenceschopnost ekonomiky vystupuje stále častěji do popředí především problematika zkvalitnění procesů rozvoje lidských zdrojů i přípravy podmínek pro jejich adekvátní využití v dané společnosti. Získat zejména mladé lidi pro odbornou profesní kariéru v oblasti výzkumu a vývoje je důležitá šance pro budoucnost a existuje řada zahraničních příkladů, kde již tento záměr uskutečňují.

Řešení projektu zahrnuje jednak vlastní výzkum struktury a dynamiky sociologických procesů souvisejících s pozicí žen orientovaných na vědeckou práci, jednak vlastní výzkum zaměřený na problematiku uplatnění absolventů středních a vysokých škol a výzkum směřující k podpoře zájmu studentek středních škol o

26

studium prírodovedných oborů. Ze získaných poznatků z realizovaných výzkumů a zahraničních zkušeností byl vytvořen vlastní návrh inovací v oblasti mediální podpory žen ve výzkumu reflektující specifika přírodovedných oborů.

V rámci konference Vědeckovýzkumná kariéra v přírodních vědách – porovnání šancí mužů a žen budou představena některá dílčí témata, která hledají odpovědi na následující otázky:

- Jaké je zastoupení žen ve vědě a výzkumu, je jejich zastoupení dostatečné?
- Proč je méně žen na vedoucích pozicích ve VaV?
- Proč je menší zastoupení žen mezi docenty a profesory, mezi akademickými hodnostáři (vedoucí katedry, proděkan, děkan, prorektor, rektor)?
- Je problém v tom, že ženy naráží při kariérním postupu na různé překážky a bariéry, nebo prostě jen nemají velký zájem o stresující a časově náročné vedoucí pozice?
- Co lze udělat pro zlepšení podmínek pro práci ve vědě a výzkumu (žen a mužů)?
- Co je možné realizovat na PŘF UP (fakultní školka, ukotvení a důsledné dodržování právní pozice doktorandů)?
- Lze využít zahraniční zkušenosti?
- Jaké jsou účinné způsoby popularizace vědy a výzkumu u žáků základních a studentů středních škol, jaká je úloha jejich pedagogů?
- Jak dále zkvalitnit medializaci a popularizaci vědy a výzkumu na PŘF UP?

Tato práce byla podpořena projektem MŠMT ČR NPV II 2E08018

27

Akademická kariéra žien a mužov: pohľady na/cez sklenený strop

Mariana Szapuová

Filozofická fakulta UK v Bratislave

*Kontaktní adresa: Centrum rodových štúdií FF UK v Bratislave,
Gondova 2, 818 01 Bratislava*

Email: szapuova@fphil.uniba.sk

Kľúčové slová: akademická kariéra, rodový rozdiel, sklenený strop

Abstrakt:

Príspevok je venovaný otázke budovania akademické kariéry žien a mužov vo svetle niektorých výsledkov kvalitatívneho výskumu realizovaného na niektorých vysokých školách v SR v nedávnej minulosti. Budem si všímať spôsoby, akými sa vo výpovediach respondentiek a respondentov reflektujú otázky súvisiace s budovaním akademické kariéry žien a mužov a ako v nich rezonuje problematika skleneného stropu, t. j. stropu, ktorý bráni ženám v ich postupe do akademických funkcií a riadiacich pozícií. Predmetom interpretácie a analýzy budú naratívny, ktoré v hĺbkových rozhovoroch zazneli a v ktorých sa reflektujú otázky budovania akademické kariéry v dvoch rovinách – v rovine získavania vedecko-akademických hodností a vedecko-pedagogických titulov a v rovine vykonávania, resp. nevykonávania riadiacich funkcií a rozhodovacích pozícií. V prvej časti príspevku sa sústredím na spôsoby, akými interviewované učiteľky a učelia vysokých škôl artikulujú svoj pohľad na

28

pôsobenie žien vo sfére riadiacich funkcií a rozhodovacích pozícií, a v druhej časti textu si bližšie všimnem ich názory na postup žien po hierarchickom rebríčku vedecko-pedagogických titulov. Cieľom tohto príspevku je zachytiť osobný, subjektívny pohľad interviewovaných obyvateľiek a obyvateľov akademického sveta na prekážky, na ktoré vo svojej akademické dráhe narážajú a najmä na ich stratégiu „hľadania škár“, cez ktoré sa im podarilo preniknúť do vyšších akademických funkcií.

Neviditelné vědkyně: Jak jazykový úzus (ne)drží krok se společenskými změnami

Jana Valdřová

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích

*Kontaktní adresa: Katedra germanistiky PF JU,
Jeronýmova 10, 371 15 Č. Budějovice
Email: valdrova@pf.jcu.cz*

Klíčová slova: jazykový úzus, generické maskulinum, genderová lingvistika, gender, rovné pojednávání žen a mužů v jazyce

Abstrakt:

Autorka se dlouhodobě zabývá výzkumem způsobu používání jazyka z hlediska jeho genderové vyváženosti. Ve svém příspěvku se zamyslí nad tím, jak jazyková praxe produkuje zásadně obraz muže-vědce a brání již dívkám na základní škole zvolit si vědeckou dráhu jako profesí. Pojednává kriticky o mýtech, pěstovaných v současné jazykovědě: o údajné spontánnosti vývoje jazyka a nepotřebnosti kritiky nerovného jazykového statusu žen a mužů, o funkčnosti maskulina (např. *vědec*) při označování žen, o pomíjivosti tématu rovného pojednávání žen a mužů v jazyce apod. Uvede fakta z vlastních i zahraničních výzkumů a (bohužel zahraniční) příklady přizpůsobení jazykové praxe společenským změnám.

29

30